

Individuele plaatsing en steun (IPS)

De kunst van **ZORGVULDIG MATCHEN**

Ook nu de economie aantrekt, blijft het voor mensen met ernstige psychische aandoeningen erg lastig om betaald werk te vinden. Individuele Plaatsing en Steun is een kansrijke uitweg. De kracht van deze methode is dat iemand snel in een baan wordt geplaatst.

TEKST | Hans Klip

Individuele Plaatsing en Steun (IPS) is een uit de Verenigde Staten afkomstige interventiemethode die in ons land binnen de geestelijke gezondheidszorg aan populariteit wint. IPS is bedoeld voor mensen met ernstige psychische aandoe-

ningen (EPA) zoals schizofrenie, bipolaire stoornissen, ernstige depressies en persoonlijkheidsstoornissen, die graag willen werken. De methode is gebaseerd op vaste principes. Zo staat de voorkeur van de cliënt centraal en is betaald werk het doel. Ook

wordt snel gezocht naar een echte baan en krijgen cliënt en werkgever langdurige ondersteuning. Cris Bergmans, stafmedewerker Individuele Plaatsing en Steun bij kenniscentrum Phrenos, heeft het over een goed omschreven, gestandaardiseerde methode. "IPS is geschikt voor iedereen met een ernstige psychische aandoening die wil werken. Er wordt niet gezegd dat je iets niet kunt, maar gewoon gestart. Heel krachtig."

Poort groter

"De poort van de ggz naar de werkende wereld was klein", zegt Anke van Eerd, IPS-coach bij re-integratiebedrijf Wij 3.0. "Door IPS wordt de poort groter." Marion Schmied, manager van Reakt, haalt de huidige visie op gezondheid aan. "Hierin gaan zorg en sociaal herstel veel meer hand in hand dan voorheen. Arbeid is het beste medicijn, wordt wel gezegd. IPS past daarbij. Je neemt iemands werkwens serieus."

Robert Boxem, arbeidsdeskundige bij UWV WERKbedrijf in Groningen, is naar eigen zeggen fan. "Door de combinatie van arbeid en behandeling zetten mensen sneller stappen. Werk is voor hen vaak een zelfoverwinning. Vóór IPS deden we bij UWV WERKbedrijf eigenlijk niet zo veel met deze groep."

Phrenos richt zich op het kennis delen over herstel, behandeling en participatie bij ernstige psychische aandoeningen. Volgens Bergmans heeft IPS de beste papieren van alle arbeidsintegratiemodellen. "De methode is effectiever dan traditionele benaderingen. Er is in Nederland onderzocht hoeveel mensen met een IPS-traject na dertig maanden een betaalde baan hadden. Het resultaat was 44%. Beduidend meer dan de 25% bij de controlegroep."

Boxem geeft een cijfer uit de regio Groningen. "Bij ons ligt het aantal plaatsingen zeker rond de 50%. Daarbij zitten absoluut ook duurzame plaatsingen."

Reëel

Van Eerd is een van de tien IPS-coaches bij Wij 3.0, een groot re-integratiebedrijf in de regio Utrecht. Zij doen mee aan de FACT-teams van ggz-instelling Altrecht. Deze teams richten zich op de behandeling en begeleiding van mensen die redelijk stabiel zijn; FACT is de afkorting van *flexible assertive community treatment*. Van Eerd vindt de kracht van IPS dat niemand wordt uitgesloten. "Iedereen die aangeeft te willen werken, krijgt een gesprek. Mijn houding is: oké, vertel. En dus niet: ja, maar. Mensen hebben geen irreële wensen."

Anke van Eerd, IPS-coach bij Wij 3.0

Marion Schmied, manager bij Reakt

Cris Bergmans, stafmedewerker IPS bij Phrenos

Robert Boxem, arbeidsdeskundige bij UWV WERKbedrijf

Een ander sterk punt is het praktische karakter van de methodiek, zegt Van Eerd. "IPS is wijsheid opdoen door actie. Binnen dertig dagen is er contact met de werkgever. Een duidelijk verschil met de oude re-integratie, waarin je eerst uitgebreid met de cliënt praatte. Wanneer je zover was dat je naar werk kon zoeken, was het traject soms al afgelopen."

Vertrouwen

Anke van Eerd komt met het voorbeeld van iemand die vroeger in de ICT werkte, maar vanwege een psychose was gestopt. De kandidaat wilde graag weer werken, maar wist niet wat zijn kennis nog waard was. Van Eerd: "Ik zei meteen in het eerste gesprek: zal ik iemand uit mijn netwerk bellen die er verstand van heeft? Dat wilde de kandidaat wel. De gesprekspartner bood aan om het te proberen bij zijn bedrijf. Dat gaat zo goed dat de kandidaat in aanmerking komt voor een contract."

Natuurlijk gaat het niet altijd zo, erkent Van Eerd. "Maar er zijn genoeg succesverhalen. De kunst van IPS is heel zorgvuldig matchen. Je moet iemand op een goede werkplek zetten, want anders gaat het keer op keer mis." Wat voegt zij als IPS-coach toe? "Mijn arbeidsmarktkennis, werkgeversnetwerk en actiebereidheid. Ook geef ik iemand vertrouwen dat het gaat lukken. En ik blijf in de buurt op het moment dat iets niet lukt."

Valkuil

Zitten er geen nadelen aan IPS? "Een goede vraag", zegt Cris Bergmans. "Nee, eigenlijk niet. Behalve misschien dat de methode gericht is op regulier betaald werk. Sommige mensen willen een zinvolle dagbesteding of vrijwilligerswerk doen. Voor hen is IPS niet geschikt."

Boxem wijst op de valkuil dat iemand te veel hooi op zijn vork neemt. "Mensen zijn erg gemotiveerd. Het komt geregeld voor dat iemand om meer werk vraagt en de werkgever dat geeft. Met het risico dat de werknemer thuis niets meer kan doen." De balans tussen werk en privé verdient daarom veel aandacht tijdens het IPS-traject, stelt Boxem. "Dat aspect kan de coach het beste al van tevoren met de werkgever bespreken."

Reakt, waar Schmied werkt, is een onderdeel van de Parnassia Groep. Deze ggz-instelling – de grootste van

FEITEN EN CIJFERS

Het grootste deel van de gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg doet mee met IPS, evenals vier Regionale Instellingen voor Beschermd Wonen. In totaal gaat het om 27 instellingen.

Nederland – zet vol in op IPS. “Wij houden ons bij Reakt bezig met participatie en re-integratie”, vertelt Schmied. “We hebben ongeveer 25 IPS’ers die meedraaien bij de FACT-teams. Het voordeel hiervan is dat behandelaars sneller aan arbeid denken.”
Voordat een cliënt met een IPS-traject start, is er een voortraject. Dat bestaat uit maximaal acht gesprekken.

FEITEN EN CIJFERS

Zo’n 281.000 mensen (1,7% van de Nederlandse bevolking) kampt met ernstige psychische aandoeningen (EPA), bijvoorbeeld een persoonlijkheidsstoornis, een zware depressie of schizofrenie. Van hen wordt 75% in de zorg behandeld.

Schmied: “Dan heb je voldoende zekerheid om iemand voor een IPS-traject aan te melden. Iemand moet bereid zijn om hierin te investeren, al is het maar in tijd, en zich veilig voelen bij de IPS’er.”

In de IPS-methode wordt gehamerd op modeltrouw, omdat dit tot betere resultaten leidt. Zo is het niet de bedoeling om van regulier werk af te zien. Een goede benadering, aldus Schmied. “Je voorkomt ermee dat de begeleider dagbesteding of vrijwilligerswerk als doel oké vindt. Maar modeltrouw is wel een uitdaging.

Tijdens het traject is er sprake van een op- en neergaande beweging bij mensen. Het is een zaak van lange adem, waarbij soms een tussenstap nodig is.”

Modeltrouw betekent niet dat IPS een statische methode is, merkt Bergmans op. “Er kunnen bepaalde elementen aan het werken met IPS worden toegevoegd, die de werking van IPS voor cliënten versterken en in combinatie ermee hen kunnen ondersteunen. Een voorbeeld is het maken van een eigen herstelplan.”

Actief

Robert Boxem stelt zich als arbeidsdeskundige actief op bij de IPS-trajecten van de Groningse ggz-instelling

FEITEN EN CIJFERS

IPS bereikt ongeveer 5% van de mensen met EPA. Ook jonge volwassenen die net een eerste psychose achter de rug hebben, kunnen hierbij baat hebben. In de periode 2008-2016 zijn tussen de 7000 en 9000 IPS-trajecten gestart.

Lentis. Hij is aanspreekpunt voor de door UWV gefinancierde trajecten en neemt deel aan het IPS-team waarin verder zeven coaches zitten. “Ik spring op meerdere

momenten in”, vertelt Boxem. “Heeft een werkgever belangstelling om iemand in te schakelen? Dan ga ik langs om de mogelijkheden te bespreken. Ook een werkplekonderzoek hoort er vaak bij. Ik doe verder mee met de contractbespreking en bekijk onder meer welke subsidieregeling het beste past. Bij een voorval op het werk ga ik met de werkgever praten, als dat zinvol is. Het is leuk om er zo bij betrokken te zijn.”

Pakken andere arbeidsdeskundigen het net als hij aan? Dat verschilt, zegt Boxem. “Een deel zet zich op dezelfde manier in voor IPS, maar er is ook een deel dat af en toe of helemaal niet meedoet. Dan laat je kansen liggen. Gelukkig merk ik dat steeds meer collega’s enthousiast zijn.” Ook Bergmans is blij met de steeds grotere belangstelling voor IPS vanuit arbeidsdeskundige hoek. “De arbeidsdeskundige denkt erg mee en brengt zijn kennis over wet- en regelgeving in. Andersom kan de arbeidsdeskundige een beroep doen op de expertise van behandelaars en meer leren over de doelgroep.”

Marion Schmied benadrukt het belang van een goede samenwerking en korte lijnen tussen alle betrokken partijen. “Dat geldt ook voor de arbeidsdeskundige. We hebben van oudsher een goed contact met de ‘dedicated’ arbeidsdeskundige van UWV. We stimuleren dat onze IPS’ers met de arbeidsdeskundige overleggen.”

Kosteneffectief

Niet onbelangrijk is natuurlijk de financiële kant van IPS. “Een traject is duur omdat de methode heel intensief is”, vertelt Bergmans. “Wel wordt het voortraject van maximaal acht gesprekken betaald vanuit de

Per jaar worden **500** trajecten betaald, in totaal dus **2500** trajecten tot en met eind 2021

Zorgverzekeringswet." Toch is het totale financiële plaatje gunstig, aldus Bergmans. "De methode is kosteneffectief, blijkt uit onderzoeken. Er wordt bespaard op zorg- en uitkeringskosten en de deelnemer verwerft zich een hoger inkomen."

De meeste IPS-trajecten worden betaald door UWV. Op 1 januari 2017 is een nieuwe regeling met een looptijd van vijf jaar ingevoerd: de onderzoeksubsidiereregeling Individuele Plaatsing en Steun. Per jaar worden 500 trajecten betaald, dus in totaal 2500 trajecten tot en met eind 2021. Ggz-instellingen kunnen de aanvraag indienen. "Hiervoor is veel belangstelling", zegt Bergmans. "De regeling is dit jaar overtekend."

Op de kaart

Gemeenten lopen nog sterk achter. Volgens Bergmans trekken nu in ieder geval tien gemeenten geld uit voor IPS-trajecten. "Alleen Amsterdam, Den Haag en Nijmegen kopen groot in. Het is voor gemeenten lastig om de financiering rond te krijgen. Ik verwacht wel dat het aantal gemeenten dat IPS financiert, zal groeien. Dit is ook nodig."

Hij wijst op de nieuwe kaderregeling Impuls Regionale Samenwerking GGZ en Werk & Inkomen. "Elke arbeidsmarktregio kan een bedrag van 90.000 euro in twee jaar krijgen. Dit bedrag is vooral bedoeld om de samenwerking tussen gemeenten, ggz en UWV te stimuleren. Je kunt het geld gebruiken om IPS verder op de kaart te zetten bij gemeenten."

Drie jaar

In Den Haag is in 2015 en 2016 een pilot gehouden. Hierbij is voor het eerst systematisch bekeken of de IPS-methodiek werkt voor mensen met een bijstandsuitkering die worden behandeld in de geestelijke

FEITEN EN CIJFERS

IPS wordt in ons land soms ook in de verslavingszorg toegepast. Verder wordt overwogen of de methode kan worden toegepast voor andere doelgroepen, zoals mensen met een lichte verstandelijke handicap en psychische problemen of mensen uit de maatschappelijke opvang.

FEITEN EN CIJFERS

Uit diverse onderzoeken blijkt dat de IPS-methode effectiever is dan een traditionele benadering. Bij een Nederlands effectonderzoek had 44% van de cliënten met een IPS-traject na dertig maanden een reguliere baan. In de controlegroep was dat 25%.

gezondheidszorg of maatschappelijke opvang. Er deden 56 mensen mee. De conclusie is dat IPS het beste werkt bij ggz-cliënten. Bij cliënten van een maatschappelijke opvanginstelling is vaak sprake van zulke sterke belemmeringen dat voor hen een alternatieve, meer geleidelijke aanpak geschikter is. Na de pilot heeft Den Haag een eigen gemeentelijke regeling voor IPS ingevoerd, die aansluit bij de landelijke UWV-regeling.

De pilot duurde een jaar. Te kort, stelt Schmied. "Tijdens de pilotperiode had 20% van de cliënten van de Parnassia Groep op enig moment betaald werk. Best een goed resultaat als je bedenkt dat veel mensen met ernstige psychische aandoeningen meer dan een jaar nodig hebben om aan betaald werk te komen. UWV gaat niet voor niets uit van een termijn van drie jaar bij een IPS-traject. Dat is nu ook in de gemeentelijke regeling opgenomen. Een

FEITEN EN CIJFERS

Het kenniscentrum Phrenos verzorgt in Nederland de opleiding voor IPS-trajectbegeleider. Er zijn 440 IPS'ers opgeleid. Phrenos voert ook modeltrouwingen uit bij de instellingen die werken met IPS.

andere uitkomst van de pilot is dat opname in het doelgroepregister (voor mensen die onder de landelijke Banenafspraken vallen, red.) de werkkansen van een cliënt vergroot. Dat is echter niet bij iedereen mogelijk."

Tot slot, hebben de vier nog wensen of tips? Als het aan Schmied ligt, komt er een korte IPS-variant voor mensen die tijdelijk zijn uitgevallen met een psychische stoornis. "Het is zonde dat deze groep nu niet kan meedoen."

Van Eerd raadt arbeidsdeskundigen aan om zich meer te laten zien. "Jouw vak doet ertoe bij IPS." Bergmans heeft een vergelijkbare tip. "Kom naar bijeenkomsten over IPS en sluit je aan bij het IPS-teamoverleg." Boxem adviseert zijn collega's om niet te snel te denken dat mensen met ernstige psychische aandoeningen iets niet kunnen. "Deze mensen zijn vaak creatief en hebben bijzondere ideeën. Speel daarop in. Laat je verrassen!"

MEER WETEN?

Kijk op de site www.werkenmetips.nl